

Andrzej Marcinkowski

Czy adwokat może udzielić pełnomocnictwa substytucyjnego radcy prawnemu? Jak należy reagować, gdy jako substytut adwokata zgłasza się radca prawny?

Palestra 49/11-12(563-564), 241

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**PYTANIA
I ODPOWIEDZI
PRAWNE**

Andrzej Marcinkowski

Czy adwokat może udzielić pełnomocnictwa substytucyjnego radcy prawnemu? Jak należy reagować, gdy jako substytut adwokata zgłasza się radca prawny?

Prawo o adwokaturze w sposób ogólny w art. 25 ust. 3 stwierdza, że „w przypadku gdy adwokat prowadzący sprawę nie może wziąć osobiście udziału w rozprawie lub wykonać osobiście poszczególnych czynności w sprawie, może on udzielić substytucji”. Przepis art. 91 pkt 3 k.p.c. stanowi, że pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego substytucji adwokatowi lub radcy prawnemu. Z treści art. 21 ustawy o radcach prawnych wynika natomiast, że radca prawny może udzielić substytucji adwokatowi.

Egzegeza wymienionych przepisów ustaw korporacyjnych wykazuje, że radca prawny może udzielić substytucji adwokatowi, ale z braku analogicznego uregulowania w prawie o adwokaturze, nie jest możliwe udzielenie substytucji przez adwokata radcy prawnemu. Na ten temat kompetentnie wypowiedzieli się Wiktor Cajzel i Jolanta Turczynowicz-Kosmowska w artykule pt. „Radca prawny substytutem adwokata” (Przegląd Sądowy z 2000 r., z. 1, s. 91 i n.), domagając się zmiany przepisów prawa o adwokaturze poprzez wprowadzenie *expressis verbis* możliwości udzielania pełnomocnictwa substytucyjnego przez adwokata radcy prawnemu.

Powstaje pytanie, jak powinien zachować się adwokat, gdy w charakterze substytutu adwokata zgłasza się radca prawny.

Zdaniem moim trzeba zwrócić uwagę sędziemu przewodniczącemu, że drugiej strony nie reprezentuje pełnomocnik należycie umocowany, co może doprowadzić do nieważności postępowania (patrz art. 379 pkt 2 k.p.c.).

Gdyby przewodniczący nie reagował, należy wnieść na podstawie art. 162 k.p.c. o wpisanie zastrzeżenia do protokołu rozprawy. Zagrożenie nieważnością postępowania powinno zreflektować nie tylko sędziego przewodniczącego, ale także radcę prawnego, który może wnieść o odroczenie rozprawy w celu zastąpienia strony przez właściwego pełnomocnika substytucyjnego, którym może być tylko adwokat albo aplikant adwokacki (art. 77 Prawa o adwokaturze).